

Sisukord

Eestimaa Looduse Fondi ettepanek Tartu Kesklinna üldplaneeringu kinnitamata jätmiseks 2015.....	1
Üldised seisukohad ja tähelepanekud.....	1
KSH alternatiivide valik.....	2
KSH sisulise analüüsi puudulikkus.....	2
Üldplaneeringu kaalutlused.....	2
Eestimaa Looduse Fondi kinnitus samal seisukohal olemise kohta 2021.....	3

Eestimaa Looduse Fondi ettepanek Tartu Kesklinna üldplaneeringu kinnitamata jätmiseks 2015

Käesolevaga teeb Eestimaa Looduse Fond (ELF) ettepaneku mitte kinnitada Tartu kesklinna üldplaneeringu avalikustamisel olevat versiooni ja keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) aruannet. Teeme ettepaneku dokumentide oluliseks täiendamiseks. Lisaks teeme ettepaneku pärast dokumentide täiendamist viia läbi uus avalikustamine, mille eesmärgiks on linnaelanike ja neid ühendavate seltsingute sisuline kaasamine, et jõuda ühiselt jagatud parima arengutsenaariumi valikuni.

Üldised seisukohad ja tähelepanekud

ELF kui looduskaitse organisatsioon seisab eelkõige üleriigiliselt tähtsate loodusväärtuste kaitse eest. Kuigi Tartu kesklinna haljastus ei ole üle-eestilise looduskaitse väärtuse säilitamisel võtmetähtsusega, peame Tartu üldplaneeringu protsessi oluliseks pretsedendiks elanikkonna kaasamisel rohealadega seotud küsimuste lahendamise. Käesolevad kommentaarid on lisaks ajendatud sellest, et ELF organisatsioonina asub Tartu keskkonnas ja on ise selle linnaruumi kasutaja.

Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse (KeÜS) § 23 lg 1 kohaselt on igal inimesel õigus tema tervise- ja heaoluvajadustele vastavale keskkonnale. KeÜS seletuskirja kohaselt võib heaolu siduda elukeskkonna vastavusega teatud tingimustele näiteks rohealade olemasolu, nende kvaliteet ja juurdepääs neile. Juurdepääs rohealadele on üheks heaolu mõõtmise kriteeriumiks ka OECD hinnangul. Rohealade vajalikkust on välja toodud ka KSH aruandes endas, kus kirjeldatakse „elujõulist, avatud ja atraktiivset suhtluspaigana toimivat kesklinna“ (KSH aruande lk 60).

Haljasalade vähendamine lõhub rohealade võrgustikku, väljakujunenud, terviklikud ja stiilsed haljasalad on mõistlik säilitada nii esteetilistel kui praktilistel kaalutlustel. Inimkeskkonna parandamise seisukohalt on oluline haljasalade ekspositsioon, sidusus, kasutusmugavus, rekreatiivsed väärtused elanikele nii vaimsele kui füüsilisele tervisele. Teisalt on Tartu keskkonnas tühermaid, mille täisehitamine toob kindlasti kaasa positiivset linna arengule sh valglinnastumise vähendamist. Hoonestust tuleks eelkõige arendada tühermaadel, millel ei ole kujunenud kõrghaljastust. Lisaks juhime tähelepanu, et linnakeskkonnas elab ka kaitsealuseid liike, keda tuleb säilitada looduskaitse kaalutlustel.

Seetõttu on oluline meeles pidada, et vaid alleed ja puuderibad ei ole piisavad rohevõrgustiku sidususe tagamiseks ning liialt väikesed haljasalad võivad kujuneda ökolõksudeks. Nahkhiirtele on olulised varjupaikade olemasolu, suured puud, veekogud ja liigsest tehisvalgusest hoidumine. Seega tuleks nahkhiirte elupaiga vajadusest lähtuvalt säilitada Emajõe kaldapealsete suurte puudega haljasalad. Kesklinna lisanduvate ehitiste planeerimisel tuleks arvestada linnaloomastikule tekkida võivate probleemide ennetamisvajadusega, näiteks suured klaaspinnad on ohuks lindudele ja ebasobiv valgustus häirib nahkhiiri. Valed lahendused toovad kaasa metsloomade vigastusi, kelle rehabiliteerimine toob muuhulgas kaasa kohalikule omavalitsusele kulusid.

KSH alternatiivide valik

Leiame, et KSHs käsitletud alternatiivide „Inimkeskkonna“ ja „Looduskeskkonna“ vastandamine ei ole kohane. Avalikud rohealad on osa normaalsest linnakeskkonnast, inimkeskkonnast, kaasaegsest linnaruumist ning nende esitlemine inimkeskkonnaga vastandavana ei ole mõistlik. Seega peame alternatiivide esitlemist sellisel kujul põhjendamatuks. Näiteks on täielikult jäetud analüüsimate stsenaarium, kus kesklinna üldplaneering käsitleks praeguste pargialade läbimõeldud ja kaasaegset arendamist nende praeguses mahus. Juhime tähelepanu, et 2012. aastal koostati kesklinna üldplaneeringu viis arengustsenaariumit ja peame otstarbekamaks KSHs anda hinnang seal toodud alternatiividele.

KSH sisulise analüüsi puudulikkus

Sisuliselt puudub KSH aruandes analüüs, kui suures ulatuses ja millisel eesmärgil kesklinna parke praegu kasutatakse, milline võiks olla nende funktsioon tulevikus ning kas see funktsioon oleks üldplaneeringus kavandatud kujul täidetav. Aruandest puuduvad hetkeolukorda ja planeeringu mõjul prognoositavaid muutusi väljendavad arvandmed: elanike ja kesklinnas töötajate arv ja selle kasv; liiklus intensiivsuse kasv sh kesklinna elanike autode hulk; ametiasutuste ja kaubandus- ning meelelahutusettevõtete külastatavus; haljasalade reaalne kasutatavus erinevateks tegevusteks. Käsitlemata on jäetud parkide kui rekreatiivalade roll inimkeskkonnale ja jäetud arvestamata väliskulud ehk see, millises mahus hoiaks pargialade säilitamine kokku edaspidiseid võimalikke avaliku sektori kulusid (nt võimalik vajadus suurema üleujutusohu tõttu vee äravooluvõrku laiendada vmt).

KSH aruande lk 33 märgitakse, et hinnanguliselt säilib Tartu kesklinnas piisavalt haljastust ning puhkevõimalusi ka juhul, kui osa praegustest haljasaladest hoonestatakse. Palume põhjendada millel selline hinnang tugineb. Samuti palume lisada analüüs Toomemäe kasutamise intensiivistumisest, kui praeguste parkide ala vähendatakse. Juhime tähelepanu, et ÜP seletuskirja p 8.4.6 märgitakse, et Toomemäe kasutuskoozumust ei ole võimalik ilma pargi kaitseväärtusi ohustamata oluliselt suurendada.

Üldplaneeringu kaalutlused

Palume täiendada planeeringut põhjendustega selle kohta, mille põhjal väidetakse, et autoliiklus kesklinna piirkonnas väheneb, kui piirkonda kavandatakse juurde ehitada suures mahus kaubandus- kui ametiasutuste ja elamispindu. Samuti palume selgitust, millel põhineb eeldus, et õhusaastus ei suurene, kui haljasalasad asendatakse hoonetega. Kuna KSHs sisuliselt puudub haljasalade kasutuse analüüs, siis palume välja tuua, milline on üldplaneeringu aluseks olev analüüs selle kohta, kuidas kesklinna haljasalasad kasutatakse teiste linnaosade inimeste ja turistide poolt.

Teeme ettepaneku viia läbi põhjalikum analüüs pargialade praegusest kasutamisest ning täiendav elanike kaasamine tulevikus oodatavate lahenduste leidmiseks. Leiame, et tõenäoliselt on analüüsi tulemusel mõistlik loobuda planeeringulahenduses osade haljasalade täisehitamisest. Sealhulgas tuleks nahkhiirte elupaiga vajadusest lähtuvalt kindlasti säilitada Emajõe kaldapealsete suurte puudega haljasalad.

Eestimaa Looduse Fondi kinnitus samal seisukohal olemise kohta 2021

Arutasime juhatuses ning praegu me ELFi poolt siin protsessis sekkuda ei jaks. Meie seisukoht on aga endine ning sellele võib jätkuvalt viidata. /---/ Meie esitatud seisukoha tuum oli:

Teeme ettepaneku viia läbi põhjalikum analüüs pargialade praegusest kasutamisest ning täiendav elanike kaasamine tulevikus oodatavate lahenduste leidmiseks. Leiame, et tõenäoliselt on analüüsi tulemusel mõistlik loobuda planeeringulahenduses osade haljasalade täisehitamisest. Sealhulgas tuleks nahkhiirte elupaiga vajadusest lähtuvalt kindlasti säilitada Emajõe kaldapealsete suurte puudega haljasalad.

Tarmo Tüür
Juhatuses esimees
SA Eestimaa Looduse Fond
+372 53411020
tarmo@elfond.ee